

המלחמה על התודעה כרכיב בביטחון הלאומי - ניסיון אישי

משה יעלון¹

מבוא

סיפור קרב קלע ברמת הגולן במלחמת ששת הימים זכור לי מצעירותי. ברגע המכריע של הקרב נותרו רק שני טנקים כשירים לכיבוש היעד, עליהם פיקד המ"פ, סגן נתי הורוביץ (לימים תא"ל נתי גולן). שני הטנקים האלה הביאו לנסיגת כוח סורי שנהנה מעדיפות מספרית ברורה. סיפור הקרב נחרת בזיכרוני כהוכחה לכך שאין די ביתרון כמותי ובעליונות פיזית, אלא נדרשת, ואף חשובה מכך, עליונות תודעתית.

מניסיוני למדתי שעליונות תודעתית בקרב הכוחות נשענת על מורל הלוחמים, רוח הקרב, האמון במפקדים, בכוחם וביכולתם והאמונה בדרך ובצדקתה. כל אלה הם מרכיבים "רכים" שאינם נראים בעין ואינם נמדדים במספר הגייסות או אמצעי הלחימה שלהם. לימים גם למדתי שחשיבות העליונות התודעתית חורגת מגבולות שדה הקרב ותקפה גם ביחס לעורף, שכן יש חשיבות עצומה למצבם התודעתי של האזרחים, במיוחד, אך לא רק, כאשר אומה נמצאת במערכה. גם במקרה האזרחי, מרכיבים "רכים", כמו מורל האוכלוסייה, האמון בהנהגה ובמערכות הביטחון וההצלחה הסולידריות החברתית והאמונה בדרך ובצדקתה, חשובים ביותר לפני המערכה, בעת ניהולה ולאחריה. כלומר, לתודעה חשיבות הן בעיתות שלום והן בשעת מלחמה.

צריך להבחין בין מספר קהלי יעד במערכה על התודעה:

א. **כוחותינו** – יש להבחין בין ההנהגה המדינית והצבאית, הכוחות הלוחמים והאזרחים (משפחות ומכרי החיילים, אזרחים שנמצאים באזורים המותקפים והציבור הרחב כולו).

1 רא"ל (מיל') משה יעלון – לשעבר ראש אמ"ן, הרמטכ"ל ושר הביטחון. בעת כתיבת המאמר שימש כחוקר בכיר במכון למחקרי ביטחון לאומי.

ב. **האויב** – יש לעשות הבחנה בין ההנהגה המדינית והצבאית של האויב ולוחמיו ובין האזרחים.

ג. **המערכת האזורית והבין-לאומית** – מורכבת מהנהגות של מדינות ידידותיות ועוינות, מהציבור במדינות אלו וממוסדות בין-לאומיים.

ד. **גורמים מתווכים המשפיעים על דעת הקהל בכל אחת מהסביבות** – כלי תקשורת, רשתות חברתיות וכדומה.

ריבוי הקהלים ושונות האינטרסים ביניהם היו מאז ומעולם אתגר, המועצם בשל הקושי להפריד בין קהלי היעד השונים. עידן המידע יצר יכולות חדשות לפילוח ולשידור ממוקד של מסרים לקהלי יעד מובחנים. יחד עם זאת, יש להביא בחשבון שהמסרים המועברים לציבור אחד נקלטים גם על ידי קהלי יעד אחרים, וכי כל קהל יכול, חופשי ואף צפוי לפרש את האירועים בשטח, כמו גם את המסרים הנלווים אליהם, באופן התואם ומקדם את התפיסה ואת האינטרסים שלו.

מלבד השיוך לקבוצה זו או אחרת, ישנם מספר גורמים נוספים המשפיעים על התודעה ועל האופן בו מתקבעת תפיסת המערכה, ובכלל זה מטרותיה והישגיה, בקרב כל הצדדים. אלה מפורטים להלן (לאו דווקא לפי סדר חשיבותם):

א. הפעולה הקיטית-מלחמתית של שני הצדדים ותוצאותיה.

ב. פעילות הסברה, תעמולה, לוחמה פסיכולוגית ומיתוג של שני הצדדים כלפי קהלי היעד השונים, לצורך חיזוק הרוח אצל קהל היעד של כוחותינו וקעקוע הרוח והלגיטימציה של הצד השני. זאת, הן כלפי הצד השני והן בעיני הקהילה הבין-לאומית.

ג. המתרחש בזירה הבין-לאומית: רוח התקופה הכללית, ולצידה תגובות ספציפיות מצד גורמים רשמיים וגורמים אזרחיים-פרטיים בקהילה הבין-לאומית.

ראוי להדגיש כי מעבר לשלושת הגורמים הללו, הבולטים בשעת חירום, ישנם גורמים רבים נוספים המשפיעים על החוסן הלאומי של מדינה בתקופות שגרה, וכפועל יוצא מכך מהווים מעצבי תודעה עקיפים. גורמים אלה משפיעים הן על האופן בו מדינה תופסת את עצמה, את יכולותיה ואת האתגרים הנכונים לה, והן על האופן בו היא נתפסת בעיני יריביה והקהילה הבין-לאומית כולה. בין גורמים אלה ניתן למנות את מצב הכלכלה, החינוך, איכות החיים, החדשנות ועוד. למרות חשיבותם הרבה של משתנים אלה, קוצר היריעה גורם לכך שמאמר זה מתרכז במאמצים התודעתיים המכוונים סביב המערכה עצמה, ולא עוסק בגורמים המשלימים והעקיפים.

הזירה התודעתית חשובה בכל מאבק בין מדינות, קל וחומר במאבק של מדינה כישראל עם ארגוני טרור וגרילה, שחלקם היברידיים (קרי, ארגוני טרור בעלי פונקציות ומאפיינים סמי-מדינתיים, פוליטיים, חברתיים ועוד), כמו חזבאללה בלבנון או חמאס ברצועת עזה. במקרה זה, אתגר המלחמה על התודעה מתעצם והופך למורכב יותר. יש לכך כמה סיבות:

- א. **כפיפות לחוק:** מדינת ישראל פועלת על פי חוק ומחויבת הן לחוק הישראלי והן לחוק הבין-לאומי, בעוד שארגוני הטרור ההיברידיים אינם מכפיפים את עצמם לחוקים. בולטות אצלם תקיפות מכוונות נגד אזרחים ישראלים, תוך הסתתרות ופעולה תוקפנית מתוך ריכוזי האוכלוסייה האזרחית שלהם, המשמשת אותם כמגן אנושי, בניגוד לחוק הבין-לאומי ולנורמות הבין-לאומיות.
- ב. **סטנדרט כפול:** מדינת ישראל מאותגרת בזירה הבין-לאומית על ידי גורמים המתעלמים מההפרות התדירות של אויביה את החוק ואת הנורמות הבין-לאומיים, באופן שמותיר אותה בודדה במערכה. אלה שנמנעים מהטלת אחריות ריבונית מדינתית, למשל על חמאס למצב ברצועת עזה, או על לבנון לפעילות של איראן וחזבאללה משטחה, נוהים אחרי מניפולציות תודעתיות מכוונות ונוטים להאמין שארגוני טרור מפירי חוק אלה הם ה"קורבן" ואילו ישראל היא ה"מקרבנת". כלומר, אותם גורמי טרור מוצגים כאזרחים "תמימים" הנמצאים תחת "כיבוש" או "מצור", בעוד שישראל מוצגת כמבצעת פשעי מלחמה ללא כל קשר לצורך להגן על עצמה. אויביה של ישראל מנצלים מצב זה כדי להשפיע על התודעה של הציבור בישראל ולערער את אמונתו בצדקת הדרך. הם מבינים שכאשר מתנהלת מערכה תוך כדי ויכוח פוליטי על צדקתה, האתגר גדל עשרת מונים. מדובר בחלק מהאסטרטגיה של אויבי ישראל להתשתה, לאחר שהבינו שזוהי הדרך היחידה בה יוכלו להסב לה נזק של ממש, לאור נחיתותם בשדה המערכה הצבאי-הקינטי.
- ג. **מרכזיות העורף:** עיקר העומס במערכות שמדינת ישראל נדרשה ונדרשת לעמוד בהן נופל על העורף, קרי על האזרחים. לכן, מה שעומד למבחן במערכות מסוג זה הוא כוח העמידה של החברה, יותר מאשר כוח המחץ הצבאי. מכאן חשיבותה של העליונות התודעתית, שמטבטאת הן בנחישות ובסיבולת של הציבור הישראלי לאור אמונתו בצדקת הדרך, והן בהכרת האויב את נכונותו זאת של הציבור הישראלי. תמונת הראי לכך היא האופן שבו מתייחסים חזבאללה וחמאס לעורף האזרחי כמגן אנושי.

הסכסוך עם הפלסטינים בראי התודעה

ישראל ספגה במערכה שנפתחה נגדה לאחר הסכם אוסלו למעלה מאלף הרוגים בסדרה ארוכה של פיגועים, לרבות פיגועי התאבדות שנצרכו היטב בתודעה הישראלית. מערכה זו התנהלה בצל ויכוח פוליטי פנימי סביב מקורו של הסכסוך הישראלי-פלסטיני ועתידו, וכן בנוגע לשליטת ישראל ביהודה, שומרון ורצועת עזה. הצד הפלסטיני הציג את "הכיבוש" כמקור הסכסוך. הוא גם נמנע מלומר במפורש שהבעיה היא "הכיבוש מ-67" ולא התחייב מעולם שוויתור ישראלי על כל השטחים שנכבשו במלחמת ששת הימים יהווה מבחינתו "סוף לסכסוך וקץ לתביעות". אף על

פי כן, תפיסה זו של סיום הסכסוך עם פינוי שטחי '67 התקבעה בקרב גורמים רבים בישראל ובעולם, ונרטיב שקרי זה קנה לו אחיזה גם בפוליטיקה הישראלית וגם בזירה הבין-לאומית והקנה יתרון לפלסטינים. אלה הסירו מעצמם את האחריות ויצרו רושם כאילו קץ הסכסוך תלוי ברצונה הטוב של ישראל. בהצגת "הכיבוש" כמקור הסכסוך, רשם הצד הפלסטיני הישג תודעתי משמעותי, שהתבטא בהיפוך האסימטריה שאפיינה את הסכסוך הישראלי-ערבי מתחילתו, כאשר ישראל הקטנה הייתה משולה ל"דוד" המתמודד עם "גוליית", שהתגלם בדמותה של קואליציה עדיפה של מדינות ערב. מרגע ש"הכיבוש" הוצג כמקור הסכסוך, התמקד המאמץ התודעתי הפלסטיני בהטלת האחריות לו על ישראל בלבד, תוך קיבוע הדימוי של הפלסטינים כ"קורבן" ושל ישראל כ"מקרבנות", ותוך הפיכתה מ"דוד" ל"גוליית".

מאז שהתמנתי לתפקיד ראש אמ"ן בשנת 1995, בשיא שלבי מימושו של הסכם אוסלו, ועד לסיום תפקידי כרמטכ"ל בשנת 2005, ראיתי את ההישג הפלסטיני במערכה על התודעה כאתגר מנהיגותי-תודעתי להנהגה המדינית הישראלית, הן כלפי פנים והן כלפי חוץ. ברור שמצב זה הקשה גם על הדרגים הטקטיים. המודעות להיפוך הדימויים הביאה אותי לקבל החלטות מבצעיות, תוך שקילה בכובד ראש של השלכותיהן התודעיות. השתדלתי להימנע ממצבים שיאפשרו לצד הפלסטיני לנצל אותם כתעמולה, כמו תמונות של טנק ישראלי מול נער פלסטיני הזורק אבן, או תקיפות ממושכות מהאוויר (ככלל, ניתנה עדיפות לתקיפות לילה על פני תקיפות יום, ובכל מקרה הוקפד על משך תקיפה קצר).

ריבוי של אמצעי צילום ותקשורת הזמינים בשדה המערכה מציב אתגר עצום לצבא ולמדינה שמקפידים על אמינותם. בפעילות מבצעית בסביבה אזרחית, כל בעל טלפון סלולרי הוא צלם, מה גם וצילומים כאלה ניתנים לעריכה מגמתית. לכן, הוקנתה חשיבות עצומה להימצאות צלמים בקרב כוחות צה"ל, כדי שלישאל יהיו הוכחות מצולמות על המתרחש באמת בזירה. יחד עם זאת, הזמן הנדרש לצבא ולמדינה המחויבים לאמינות דיווחיהם כדי לברר את העובדות, נותן יתרון לגורמי הטרור ומאפשר להם, לשלוחיהם ולתומכיהם להשליט את סיפורם, אותו הם יכולים לצלם, לערוך ולהפיץ ברשת באופן מיידי, בתקשורת הבין-לאומית. כאשר מתפרסמת הגרסה הבדוקה והאמינה של דובר צה"ל, המתבססת על בירור העובדות או על תחקיר, כבר אין קשב עבורה. הדוגמאות הבולטות לפרוקים ולעלילות מבית היוצר הפלסטיני, שצברו תאוצה בטרם הספיקה ישראל לפרסם את ממצאיה מתחקירים מהימנים, הן אירוע מוחמד א-דורה (בתחילת גל הטרור הפלסטיני בשנת 2000) ו"הטבח בג'נין" (בשנת 2002).

ההכרה בנחיתות זו של ישראל הביאה אותי לפעול לקיצור משך הברורים והתחקירים, כדי לאפשר את פרסום הגרסה הישראלית במהירות האפשרית. ישראל הצליחה לקצר במקרים רבים את משך התגובה לאחר בירור הדברים, למרות שלא ויתרה על

אמינותה. אף על פי כן, יתרון הזמן ימשיך להימצא תמיד בידיהם של אלה שאינם נרתעים משקר. לצד ההקפדה המובנת מאליה על פעולה במסגרת החוק והנורמות, נקטנו פעולות נוספות כדי להתמודד עם האתגר:

א. העלאת מודעות המפקדים והחיילים לחשיבות הנראות של פעילותם ולצורך להימנע מתמונות שמצטלמות על ידי הצד השני, או על ידי גורמי תקשורת, באופן שעלול לפגוע באינטרסים הישראליים. במקביל הונהג תיעוד של פעילות, שחשוב להבליט אותה ולפרסמה.

ב. שינוי פעילותה של יחידת דובר צה"ל (בראשות תא"ל רות ירון) ליחידה הפועלת 24 שעות ביממה, עם חמ"ל הקולט את כל המידע התקשורתי הרלוונטי ונותן מענה בזמן קצר ככל האפשר ובשפות שונות.

ג. הכשרת מתעדים מבצעיים של יחידת דובר צה"ל, שמתלווים לכוחות בפעילותם.

ד. הכשרת לוחמים ביחידות כמתעדים.

ה. צרוף עיתונאים לכוחות.

ו. יצירת מוקדי ומאגרי מידע אמינים וזמינים (בין היתר, במסגרת דובר צה"ל ומשרד החוץ) עבור גורמים המעוניינים לקבל את הגרסה הישראלית, ובכללם גורמים מתנדבים הנלחמים את מלחמת הלגיטימציה ונאבקים נגד תנועות החרם והדה"לגיטימציה (BDS, למשל) ברשתות החברתיות.

ז. הפצת המידע לגורמים ממשלתיים, כמו משרד החוץ, משרד ההסברה (אם קיים) והמשרד לנושאים אסטרטגיים.

ח. הקמת המרכז למבצעי תודעה (מל"ת) בתקופתי כרמטכ"ל, כאמצעי נוסף להתמודדות עם אתגר המלחמה על התודעה.

שינויים אלה, שעיקרם היה בצה"ל, תרמו להתמודדות טובה יותר של מדינת ישראל בתחום המלחמה על התודעה. נוכחתי בכך במהלך מבצע "צוק איתן" ברצועת עזה ב־2014, בהיותי שר הביטחון: למרות אורכו של המבצע, ישראל נהנתה אז הן מכושר עמידה אזרחי והן מאשראי בין־לאומי להמשך פעולותיה, בזכות ההבנה וההכרה בצורך המבצעי שמאחוריהן. מהלכים אלה לבדם אינם מספיקים. נדרש מאמץ מתכלל להתמודדות עם כלל האתגרים במערכה על התודעה, במסגרת מערך הסברה ותודעה לאומי, כפי שיוסבר בהמשך.

התודעה כמערכה מתמשכת

ההכנה התודעתית של הכוח הלוחם ושל האזרחים לא נפתחת ביום שבו מתחילה ההסלמה. התודעה מתגבשת, מושפעת ומתעצבת כל העת, והמצב התודעתי בעת פרוץ המערכה הוא תולדה ישירה של השגרה שקדמה לה. המערכה התודעתית היא בלתי פוסקת ומתקיימת לפני המערכה בשטח, במהלכה ואחריה.

טרם המערכה ובמהלכה יש חשיבות לאמירות מנהיגותיות המבהירות את צדקת הדרך ומשכנעות בה הן את האזרחים והן את הלוחמים. אמירות כאלו מחזקות את אמונתם ואת יכולת עמידתם ואיתנותם של האזרחים והחיילים לקראת פתיחת המערכה. בתחילת גל הטרור הפלסטיני בשנת 2000, כשכיהנתי כסגן הרמטכ"ל, מצאתי את עצמי מדבר אל הציבור הרחב, ולא רק אל החיילים, ומסביר את מהות המערכה ואת האתגר העומד בפני המדינה. למעשה, זהו תפקידה של ההנהגה המדינית ולא של מפקדי הצבא. אלא שבמקרה זה היה קושי פוליטי להודות שישראל הותקפה במתקפת טרור יזומה על ידי יושב ראש הרשות הפלסטינית, יאסר ערפאת. הדבר יצר בעיה, שאני ראיתי חשיבות עצומה להבהירה. מצאתי לנכון להכין את הציבור גם למשך המערכה, ולהבהיר לו שאסור להיכנע לטרור וכי המערכה נגדו עתידה להימשך זמן רב (אפילו שנים) ואינה נופלת בחשיבותה ממלחמת העצמאות. אמרתי אז, ועודני מאמין בכך, שחינוי שמערכה זאת תסתיים באופן שהפלסטינים יבינו ויפנימו שהטרור לעולם לא ישתלם להם (המושג שהשתמשתי בו לצורך זה היה "צריבת התודעה"). ציפיתי שאמירות אלו יבואו מצידה של ההנהגה המדינית, אך כאמור, הקושי הפוליטי מנע זאת ואף הביא לוויכוח לגבי מהות המערכה והדרך הנכונה להגיב למתקפת הטרור: לעמוד איתן או להיכנע.

המלחמה על התודעה חשובה גם **בתום המערכה ולאחריה**. הנרי קיסינג'ר כתב שבמערכה אסימטרית בין צבא לארגון גרילה, "הגרילה מנצחת אם אינה מפסידה; הצבא הסדיר מפסיד אם אינו מנצח".² כלומר, עצם ההישרדות של ארגון גרילה מצטיירת כניצחון וכהפסד של הצבא שעומד מולו.

אכן, יש קושי להסביר איך בתום מבצע כמו "צוק איתן", חמאס שרד מערכה מול צה"ל שנמשכה 51 יום, ובמקביל לטעון שצה"ל ניצח. קל יותר להציג ניצחון כמו במלחמת ששת הימים, בה אפשר להצביע על הישגים טריטוריאליים ולהראות דגל מתנופף מעל הכותל המערבי, על שיא החרמון או על גדות תעלת סואץ, או להציג תמונות של שדות תעופה הרוסים של האויב ושל שיירות טנקים שלו שהושמדו. האם הצגת תמונות של אלפי בניינים הרוסים ברצועת עזה לאחר מערכת "צוק איתן" תשרת תמונת ניצחון?

שני סוגי מערכות אלו מעלים את שאלת מהותם של "ניצחון" ו"הכרעה". ניצחון או הכרעה במערכה נגזרים מהשגת המטרות שהוגדרו לה. טענתי היא שהכרעת חמאס במערכת "צוק איתן" הייתה משמעותית יותר מבחינת תקופת השקט שהשיגה מאשר המצב בעקבות הניצחון הצבאי המזהיר על צבאות ערב במלחמת ששת הימים. הכרעת האויב משמעותה הבאתו למצב שיחדל לרצות להילחם נגדנו ויקבל הפסקת אש על פי

Henry Kissinger, "The Vietnam Negotiations", *Foreign Affairs*, 47 (January 1969): p. 214. 2

תנאינו. ב"צוק איתן", חמאס קיבל (ביום ה-51 למערכה) הפסקת אש ללא שום תנאי וללא שום הישג מבחינתו, וחשוב מכך – הוא הורתע. הדבר התבטא בכך שחמאס לא ירה ולו כדור אחד לשטח ישראל עד מאי 2018 (עד להסלמה סביב אירועי ה"נכבה"), וגם אז הוא פעל בריסון, מתוך חשש שייאלץ לשלם מחיר כבד על כל הסלמה מצידו. אפילו כאשר דרום מדינת ישראל נאנק תחת טרור העפיונים בקיץ 2018, ברגע שהאיום לחדש את המערכה הפך למוחשי, ניכר היה שחמאס ממחר לרסן את השטח. לעומת "צוק איתן", מצרים חידשה את האש כשלושה שבועות בלבד לאחר תום מלחמת ששת הימים, וסוריה עשתה זאת שלושה שבועות לאחר מכן, באופן שדרדר את מדינת ישראל למלחמת ההתשה. אין זה משנה את העובדה שמבחינה תודעתית, הניצחון במלחמת ששת הימים נתפס כניצחון מובהק, ואילו ההישג של הכרעת חמאס במערכת "צוק איתן" תואר בצורה ביקורתית ובחמיצות. הדבר ממחיש עד כמה חיוני שהנהגה תעסוק לא רק בהשגת הניצחון בשדה המערכה הפיזי, אלא גם בשדה המערכה התודעתית, בעיקר סביב תוצאות המערכה, וזאת הן כלפי פנים והן כלפי חוץ.

המאבק על התודעה בזירה הפנימית לאחר המערכה מתחיל ומוכרע בציפיות שיוצרת ההנהגה ביחס למטרות המערכה ותוצאותיה, הן בקרב הציבור מבית והן בקרב האויב, עוד לפני הכניסה אליה. אם התחושה הנוצרת בקרב האזרחים (וגם החיילים) היא שהמטרה היא חיסול פיזי של האויב וכיבוש השטח במלואו (במקרה זה, חיסול חמאס וכיבוש רצועת עזה), בעוד שבמחשבה תחילה אין זו המטרה, נוצר פער ציפיות שגורם אכזבה, תסכול ואף תחושת הפסד. תיאום הציפיות והעמידה בהן הוא ממילא אתגר, קל וחומר כאשר פוליטיקאים מנצלים את ההזדמנות לטיפוח ציפיות מופרכות, מתוך אינטרס ליצור בסיס תודעתי להתקפות על ההנהגה המכהנת.

יש חשיבות להסביר את ההישג גם כלפי חוץ, לגורמים הצופים על המערכה ועל תוצאותיה. חמאס הבין שהובס ב"צוק איתן", ולכן ביקש את הפסקת האש, תוך ויתור על דרישותיו הראשוניות. למרות זאת, חשוב היה לישראל להבהיר לגורמים שלא היו מעורבים במערכה – אזרחי הרצועה, יריבים אחרים בסביבה, כמו חזבאללה ואיראן, וכן שאר העולם – מי ניצח ומי הפסיד, ובאילו מחירים. למלחמה על התודעה בתום המערכה יש חשיבות עצומה לחיזוק ההרתעה כלפי חוץ ולחיזוק האמון ויכולת העמידה של האזרחים והחיילים כלפי פנים.

ההופעה המשותפת של ראש הממשלה, שר הביטחון והרמטכ"ל בתדרוכים במהלך מערכת "צוק איתן" ובסיומה נעשתה מתוך הכרה בחשיבותה של הצגת לכידות בקרב ההנהגה המדינית והצבאית, הן כלפי חוץ, למול האויבים, והן כלפי פנים, לציבור בישראל. הכרה זו התחדדה בעיקר לנוכח המדיניות של "ירי בתוך הנגמ"ש" שנקטו פוליטיקאים, ובמיוחד חברים בקבינט המדיני-ביטחוני.

הקמת מטה להסברה ולתודעה

למרות ההכרה הגוברת במדינת ישראל בחשיבות המערכה על התודעה, הצעדים שננקטו עד היום מאופיינים בחוסר עקביות ובהיעדר פעולה שיטתית, ונעים בין אלתור הנובע מכורח ובין תכנון נקודתי אד-הוק. מדינת ישראל לא בנתה ולא הסדירה עד היום מערך לאומי למלחמה על התודעה, כפי שהיה ראוי ומצופה שתעשה לאור ניסיונה. במציאות בה החשיבות המכרעת של הנושא מוכחת חדשות לבקרים, ראוי שיהיה מטה הסברה ותודעה לאומי במשרד ראש הממשלה, שיפעל בהנחיית ראש הממשלה ויתאם את כל מאמצי ההסברה והמלחמה על התודעה. מטרתו של מטה זה אינה ליצור מסר בודד או להטיל צנזורה, אלא להכווין את מאמץ ההסברה של ישראל על ידי הבהרת המדיניות ווידוא עקביות והרמוניה בין המאמצים השונים. מומלץ להגדיר את ראש מטה ההסברה והתודעה כיועץ ראש הממשלה. באופן כזה יובטח כי שיקולי התודעה יילקחו בחשבון מלכתחילה בעיצוב המדיניות.

כחלק מתפקידו, על המטה יהיה להכווין ולהסדיר את תחומי האחריות והסמכויות של הגופים האמונים על העברת המסרים, ולוודא שהם אכן משקפים מדיניות סדורה וברורה (שמן הראוי לגבשה מבעוד מועד). במסגרת זו, צריך להחזיר למשרד החוץ את האחריות, הסמכות והמשאבים להובלת המערכה התודעתית בזירה הבין-לאומית, ולהימנע מפיצול ומכפילויות במאמצים, במשאבים ובאחריות במשרדי ממשלה אחרים, כמו משרד ההסברה והמשרד לנושאים אסטרטגיים. המטה שיוקם במשרד ראש הממשלה צריך להוביל מדיניות שתאושר על ידי ראש הממשלה, לתרגם אותה למסרים ולתאם את המאמצים בין כלל גורמי הממשלה וכוחות הביטחון הרלוונטיים, כמו דובר צה"ל וקהילת המודיעין. בדרך זו תבוצע מלחמת התודעה, כמו כל מלחמה אחרת, על בסיס המדיניות שתוכתב ותאושר על ידי הדרג המדיני, באופן קוהרנטי ועד אחרון משרתי הציבור והחיילים. הסדרת המאמץ הממשלתי תאפשר גם למתנדבים בודדים, או לארגונים בארץ ובעולם, לקבל מידע ומסרים מהימנים ולתרום בדרכם למאמץ התודעתי הלאומי.

ראוי שיוקם מטה הסברה ותודעה לאומי במשרד ראש הממשלה שיתאם את כל מאמצי ההסברה והמלחמה על התודעה. מטרתו של מטה זה להכווין את מאמץ ההסברה של ישראל על ידי הבהרת המדיניות ווידוא עקביות והרמוניה בין המאמצים השונים.
